

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Павел Димитров Николов
Академия на МВР

Регистър за научната дейност в Република България - № 37725
<https://cris.nacid.bg/public/scientist-preview/43310>

Регистър за академични длъжности и дисертации в НАЦИД -
<https://ras.nacid.bg/dissertation-preview/43310>

Област на висшето образование: 9. „Сигурност и отбрана”

Професионално направление: - 9.1. „Национална сигурност”

E-mail: p_nicolov@abv.bg

за научните трудове на д-р Дияна Банкова Неделчева, единствен участник в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ във Висше училище по застраховане и финанси (ВУЗФ), за нуждите на катедра „Счетоводство и одит“, в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, по професионално направление 3.8. Икономика (Одит, счетоводство и противодействие на икономическата престъпност)

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен с Решение на Академичния съвет на ВУЗФ, взето на заседание с Протокол № 12 от 10.11.2022 г. и публикуван в Държавен вестник брой 93 от 22.11.2022 г. Документи за участие в конкурса в предвидения от закона срок е представил само един участник - д-р Дияна Банкова Неделчева.

С решение от заседание на Комисията за проверка на документите и допускане до конкурс на кандидата съгласно чл. 48. (1) и (2) от Правилник за прилагане на ЗРАСРБ, - д-р Дияна Банкова Неделчева. е допусната до участие в конкурса.

Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед №120 от 13.03.2023 г. на ректора на Висше училище по застраховане и финанси.

2. Кратка информация за кандидатите в конкурса

Дияна Банкова Неделчева е родена на 22. 09. 1992 г. в гр. Добрич. Има завършено средно-специално образование „Счетоводна отчетност“ с профилиран английски език във Финансово стопанска гимназия „Васил Левски“ гр. Добрич. Кандидатът по конкурса е бакалавър по специалността „Счетоводство и контрол“ във Висше училище по застраховане и финанси. Притежава ОКС „магистър“ по „Одит и риск мениджмънт“. През 2018 г. успешно защитава докторска дисертация във Висше училище по застраховане и финанси на тема „Методологически проблеми на публичния надзор над регистрираните одитори“. Понастоящем е хонорирован преподавател във Висше училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) – гр. София, Университет за национално и световно стопанство (УНСС) – гр. София, както и в Академия на МВР.

Трудовият опит на Дияна Банкова Неделчева включва също така дейности като независим експерт към Агенция за малки и средни предприятия, асистент одитор в „Мур Стивънс Одит България“ и „HLB България“, старши инспектор в Комисия за публичен надзор над регистрираните одитори, управител на "Илиян 1983" ООД, вещо лице по съдебни финансово-икономически експертизи (Софийски градски съд), както и партньорски отношения с „АМ одит“ ЕООД в областта на финансовия одит и консултации.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Предоставената от кандидатът в конкурса научна продукция отговаря напълно на изискванията на Оценъчна система на показателите за заемане на академична длъжност „доцент“ по дейности и показатели в професионално направление - 3.8. Икономика.

С придобиването на образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.8. Икономика, кандидата по конкурса покрива предвидените стойности в показател „А“ от минималните национални изисквания (МНИ) по чл. 2б, ал. 2 и 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ).

Заложените изисквания по показател „В“ от МНИ се покриват от монографичното изследване, представено за хабилитационен труд.

Изискуемият точков сбор по показател „Г“ от МНИ се покрива от следните научни трудове:

- електронна книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ – 1 (един) брой;

- студия – 1 (един) брой;
- статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация - 1 (един) брой;
- статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – 15 (петнадесет) броя.

Изискуемият точковият сбор по показател „Д“ от МНИ се формира от:

- цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове – 1 (един) брой;
- цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране – 13 (тринадесет) броя;
- цитирания в нереферирани списания с научно рецензиране – 3 (три) броя.

Крайните сборове по отделните показатели сочат следното: Общо точки по показател „А“ - 50; Общо точки по показател „В“ – 100; Общо точки по показател „Г“ – 245; Общо точки по показател „Д“ -150.

При изискуеми общ брой точки - 400 , кандидатът има 545 точки.

От изложеното е видно, че кандидатът **покрива количествените показатели**, изисквани съгласно чл. 24, ал. 1, т. 1, 2, 3 и 4 от ЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „доцент“. Научната продукция е публикувана с ритмичност през годините, съдържа научни и научно-приложни приноси и кореспондира с професионалното направление, по което е обявен конкурсът.

В представените научни разработка има оригинални научни и приложни приноси, които обогатяват научното знание в професионално направление 3.8. Икономика. Приемам постигнатите приноси като лично дело и постижение на д-р Дияна Банкова Неделчева и оценявам, че те са резултат от проведените от нея научни изследвания.

Към дата на изготвяне на рецензията не ми е известно да са постъпили сигнали относно публикациите на кандидата за плагиатство от анонимен или не анонимен характер.

След пряк преглед и чрез специализиран софтуер на доказателствата (публикациите), приложени към справката по чл. 26, ал. 1 от ЗРАСРБ за оригиналните научни приноси, не установих плагиатство, т.е. кандидатът **покрива качествените показатели**, изисквани съгласно чл. 24, ал. 1, т. 5 за

заемане на академичната длъжност „доцент“.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Преподавателската дейност на кандидатът обхваща както обучение в двете образователни квалификационни степени на висшето образование (бакалавър и магистър), така също и в курсовете за повишаване на професионалната квалификация в Академията на МВР.

Като хоноруван преподавател от 2018 г. д-р Дияна Банкова Неделчева провежда лекции, семинари и упражнения по дисциплината „Оперативно-издирвателна дейност за противодействие на икономическата престъпност“ пред курсанти и специализанти, обучавани във факултет „Полиция“ при АМВР по специалността "Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред". Преподаваната тематика разяснява приложението на финансовия одит, като средство за противодействие на икономическите престъпления - дейността на финансовите одитори, взаимодействие на дипломираните експерт-счетоводители с полицейските органи, практически примери за получаване на финансова информация от Търговски регистър (ТР), насоки за противодействие на финансово-счетоводни престъпления в застрахователния сектор.

През 2019 година и към момента, кандидатът изнася лекции по дисциплината „Европейско полицейско сътрудничество“ в специалността "Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред" като хоноруван преподавател в катедра "Опазване на обществения ред и граничен контрол" на АМВР. Тематиката на провежданите курсове е в областта на съвместните екипи за разследване, условията и реда за изпращане на държавни служители от МВР за изпълнение на длъжност в институции или в структури на ЕС и в международни организации, защита на лични данни в европейското полицейско сътрудничество.

Освен в АМВР, кандидатът провежда лекционни курсове по дисциплината „Отчитане на външнотърговски сделки“ към Международно висше бизнес училище – гр. Ботевград пред студенти редовна и дистанционна форма на обучение. Представя по време на учебния процес: казуси, тестове и практико-приложни упражнения базирани върху годишни финансови отчети на дружества извършващи дейност в търговският сектор.

През 2023 година д-р Дияна Банкова провежда и лекции и упражнения във Висше училище по застраховане и финанси – гр. София по учебните дисциплини „Principles of accounting II“ на английски език (ОКС „бакалавър“ II курс) и „Корпоративна социална отговорност“ (ОКС „магистър“).

Също така през настоящата година кандидатът преподава в Университета за национално и световно стопанство (УНСС) – гр. София към

катедрата по „Интелектуална собственост“, по специалността „Интелектуална собственост и творчески индустрии“ (ОКС „магистър“) по дисциплината „Интелектуална собственост и киберсигурност“. Разглежданите области са свързани с: нарушаване на правата върху дигиталната интелектуална собственост; защита на интелектуалната собственост, престъпления срещу ИС, мерки за сигурност и дейности от страна на правоохранителните органи в тази област.

5. Обща характеристика на представените научни трудове/публикации

Участникът в конкурса д-р Дияна Банкова Неделчева е автор на 22 публикации.

Списъкът с предоставените за рецензиране материали по обявения конкурс съдържа – 19 заглавия с общ обем от 547 страници. В това число: монография – 1 бр., електронна книга на базата на защитен дисертационен труд – 1 бр., студия – 1 бр., статии и доклади - 16 бр.

От представените за рецензиране 19 публикации – 16 са авторски, а в 3 от тях кандидата участва като съавтор, за което са представени разделителни протоколи. Посочените научни трудове са публикувани в български и чуждестранни специализирани издателства – ИК УНСС, Бюлетин на факултет “Полиция” на АМВР, ел. списание ИДЕС, Авангард Прима, WoodEMA, i.a., CBU in Economics and Business.

Научноизследователската, преподавателската и педагогическа дейност на кандидата в конкурса д-р Дияна Банкова Неделчева е насочена основно в областта на разширяване чрез актуализиране и осъвременяване на научното познание за: ролята и значението на контролната функция в дейността на застрахователните дружества в България; публичният надзор над регистрираните одитори, дипломирани експерт-счетоводители; особености и специфики при одитирането на дружествата за електронни пари; финансови одити като инструмент за ограничаване на икономическите престъпления.

Актуалността на разработваните проблеми в научните трудове на д-р Дияна Банкова Неделчева произтича от необходимостта да бъде разширено системното научно знание за: инструментите за контрол над застрахователните дружества; обезпечаването на стабилността на икономиката в национален и европейски аспект в условията на т.нар. „дигитално управление“; приложението на иновативните методи и подходи в противодействието на икономическата престъпност; модификациите в

одиторската професия, произтичащи от слабостите в контролната среда; участието на одиторите в преобразуването на правната форма на дружествата и други.

Научната стойност на монографичното изследване, представено за хабилизационен труд е безспорна – открити са нерешени проблеми при контрола на застрахователните дружества, изведени са характеристиките на застрахователната среда, предложени са насоки за нейното усъвършенстване. Ясно е очертан понятийния апарат, като са разграничени понятията „контрол“; „одит“; и „надзор“, които могат да се извършват вътре в самото дружество, или от външни институции. Научното дирене постепенно навлиза в необходимостта от модификация на контролната функция в управлението на застрахователните дружества, като се обосновава необходимостта от заделен резерв в застрахователната политика, във връзка с рискът от кибератаки в застрахователните предприятия. Като необходими иновации на застрахователния пазар са отчетени киберзастраховките, блокчейн технологията, т. нар. „киберодит“, подпомагащ държавното управление, собствениците, потребителите, надзорните органи, както и някои дигитални решения, които да защитят данните в застрахователния сектор. Постигнатите резултати в монографичното изследване способстват за повишаване ефикасността на контролната функция при управлението на застрахователните дружества. чрез конкретни мерки за подобряване на вътрешно-контролната среда, както и препоръки към регулаторните и правоохранителните органи на база на чуждестранния опит на колегиалните органи.

В предложените за рецензиране научни разработки са използвани европейски и национални теоретични достижения и опит в областта на управлението на застрахователния сектор, публичния надзор над одиторската професия, дигитализацията и киберсигурността на предприятията, като направените сравнителни анализи сочат за задълбочено познаване на изследваната материя и владение на свързаната с нея специфична терминология. Стилът на кандидата е академичен, задълбочен, разбираем и достъпен.

6. Оценка на научните и научно-приложни приноси

След детайлно запознаване с предоставените за рецензиране научни трудове, откроявам следните приноси, които в по-голямата си част се припокриват с тези от справка по чл. 26, ал. 1 от ЗРАСРБ, изготвена от кандидата и приложена към документите за участие в конкурса:

- Изяснени са ролята и значението на вътрешния контрол, надзора и

одита в насока повишаване на ефективността при управлението на застрахователните дружества (трудове 1; 2; 4.2.6 и 4.2.10 от Списък на публикациите на д-р Диана Банкова Неделчева);

- Очертани са взаимовръзките и зависимостите между дигитализацията на процесите, киберсигурността и потенциалните рискове, породени от слабостите в контролната среда (трудове 1; 3; 4.2.2; 4.2.8 и 4.2.13).

- В резултата от анализ на причините за модификацията на одиторската функция е изведена необходимостта от въвеждането на кибер одит и криминален одит (трудове 1; 4.2.5; 4.2.6 и 4.2.8).

- Открити са проблемните области в избора на одиторски екип и липсата на регулации по отношение на часовите ставки за извършване на одиторски услуги в различните сектори в България (трудове 2; 3; 4.2.1 и 4.2.4).

- Идентифицирани са нормативните предизвикателства пред одиторската професия и са систематизирани на препоръки за подобрения (трудове 1; 3; 4.2.1; 4.2.3 и 4.2.11).

- Изведени са насоки за минимизиране на финансовите злоупотреби с оглед повишаване достоверността на финансово-счетоводната информация за гарантиране на сигурността и безопасността на контролната среда (трудове 4.1; 3; 4.2.2 и 4.2.9).

7. Критични бележки и препоръки

Към представените на научното жури публикации на кандидата могат да се маркират някои незначителни критични бележки, забелязани по отношение на стилового и пунктуално оформление.

Без да откривам никакви съществени слабости в цялостната конструкция от предложените за рецензиране научноизследователски трудове, си позволявам да отправя към д-р Банкова препоръки най-вече към нейните бъдещи планове в научно-изследователските търсения и разработки в следните направления:

- да засили практико-приложния характер на своите публикации, чрез разработването на учебни пособия в областта на икономиката, с които да се обогати учебният процес Висше училище по застраховане и финанси;

- да популяризира своите научни резултати чрез доклади при участие в международни научни форуми.

Посочените бележки и препоръки не намаляват стойността на резултатите, постигнати от д-р Диана Банкова Неделчева, доказващи

нейната способност успешно да разработва самостоятелно и в екип въпроси в областта на икономическата наука, корпоративната и националната сигурност.

8. Лични впечатления и други въпроси, по които рецензентът счита, че следва да вземе отношение

Познавам кандидата по конкурса за доцент от близо 5 години. Имам впечатления относно качествата, познанията и уменията на д-р Дияна Банкова Неделчева, които съм придобил по повод на нейното участие в учебния процес във факултет „Полиция“ при Академия на МВР като хоноруван преподавател. Кандидатът, участващ в конкурса се ползва с висок авторитет както сред обучаемите, така и сред академичния състав. Притежава висока професионална подготовка и усърдно работи за повишаване на личната си квалификация. Притежава актуални познания в достиженията на научната област, в която работи, и се стреми да ги прилага при обучението на студентите и специализантите.

Като отчитам личните и професионални качества на кандидата, считам, че ако д-р Дияна Банкова Неделчева заеме академичната длъжност „доцент“, ще допринесе за издигане нивото на обучението във Висше училище по застраховане и финанси – гр. София.

9. Заключение

Представените от кандидата документи и научна продукция напълно отговарят на условията, регламентирани в чл. 21, ал. 1 и чл. 24, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав в Република България, чл. 53, ал. 1 от Правилника за неговото прилагане, както и на разпоредбите на Правилник за заемане на академични длъжности във ВУЗФ.

Постигнатите от кандидата по конкурса резултати в учебната и научно-изследователската дейност са предпоставка за бъдещо академично развитие.

10. Оценка на кандидатите

Предвид горното изразявам своята **положителна оценка** и предлагам на уважаемото научно жури да класира кандидата д-р Дияна Банкова Неделчева и да предложи на Академичния съвет да бъде избрана да заеме академичната длъжност „доцент“ във Висше училище по застраховане и финанси (ВУЗФ), в област на висше образование 3. Социални, стопански и

правни науки, по професионално направление 3.8. Икономика (Одит, счетоводство и противодействие на икономическата престъпност).

11.04.2023 г.
гр. София

Рецензент:
проф. д-р Павел Николов